

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Tord Wennerblom
0521-605464

BESLUT
2011-05-31

Diarienummer
511-1241-2009

Sida
1(17)

Beslut om bildande av naturreservatet Väderöarna i Tanums kommun

Innehåll

Beslut om bildande m.m.
Syfte
Beslut om föreskrifter
Beskrivning av naturreservatet
Planeringsbakgrund
Ärendets handläggning
Skälen för beslut
Upplysningar
Ersättningstalan
Kungörelse
Hur man överklagar

Bilagor

Bilaga 1 A	Beslutskarta
Bilaga 1 A:0-7	Beslutskarta, detaljkartor över vissa gränsavsnitt
Bilaga 1 B	Beslutskarta, jaktförbud
Bilaga 1 C:1-5	Beslutskarta (ink detaljkartor), säl- och fågelskyddsområden
Bilaga 1 D:1	Beslutskarta, bottenskydd (koraller)
Bilaga 1 D:2	Beslutskarta, bottenskydd (ålgräs)
Bilaga 1 E	Beslutskarta, fartbegränsning
Bilaga 2	Översiktskarta
Bilaga 3	Skötselplan
Bilaga 4	Sakägarförteckning från Lantmäteriet
Bilaga 5	Sammanfattning av svar på remiss
Bilaga 6	Besvärshänvisning, formulär O4:1
Bilaga 7	Sändlista

Administrativa uppgifter

Namn	Naturresevatet Väderöarna
RegDOS ID	2014991
Län	Västra Götalands län
Kommun	Tanum
Ungefärlig mittpunkt	122500 – 651000
Fastigheter och ägare	Norra Väderöarna 1:1 samt delar av Borgen 1:1, Otterön 1:37, Pinnö 1:19 och Slängelumpan 1:1 som ägs av Statens Fastighetsverk. Södra Väderöarna 2:1 som ägs av ett 100-tal delägare. Se markägarförteckning från Lantmäteriet, bilaga 4.
Nyttjanderättsinnehavare	Se markägarförteckning från Lantmäteriet, bilaga 4.
Areal (ha)	18.300
Förvaltare	Länsstyrelsen
Natura 2000-beteckning:	SE0520170 Kosterfjorden-Väderöfjorden
Naturgeografisk region	Centrala västkustens skärgårds- och kustområde
Maringeografisk region	Skagerak
Typindelning enligt vattendirektivet	3. Skagerak, Västkustens yttre kustvatten.
Vattenförekomster (HID)	SE584200-105901 Bohusläns skärgårds kustvatten SE583450-110750 Väderöfjorden SE582700-110451 Sotefjorden
Objektkategori	Mo; marina områden
IUCN-kategori	V; skyddat landskaps/havsområde

Beslut om bildande m.m.

Länsstyrelsen förklarar det område som avgränsats på kartan i bilaga 1 A som naturreservat. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808).

Namnet ska vara Naturreservatet Väderöarna.

Länsstyrelsen fastställer skötselplanen i bilaga 3. Beslutet är fattat med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Länsstyrelsen har tidigare beslutat om följande föreskrifter och områdesskydd som berör det nu bildade naturreservatet:

- Fågel- och sälskyddsområden enligt naturvårdslagen § 14 b den 28 juni 1996 med rättelsebeslut den 17 december 1996, dnr 2311-903-96 och 2311-2475-96.
- Förbud mot jakt enligt naturvårdslagen § 14 b den 28 juni 1996, dnr 2311-903-96 och 2311-2475-96.
- Naturvårdsområde till skydd av stränder och vatten längs Tanumskusten från Pinnö/Krossholmen/Stora Mansholmen i norr till Dannholmen/Lökholmen/Porsholmen i söder enligt naturvårdslagen § 19 den 21 juni 1995, dnr 2311-22327-94.

Länsstyrelsen beslutar att följande ska gälla beträffande ovanstående tidigare beslut när nu aktuellt beslut vunnit laga kraft:

- Föreskrifterna om fågel- och sälskyddsområden upphävs inom de delar som berörs av naturreservatet.
- Jaktförbudet upphävs.
- Naturvårdsområdet upphävs inom den del som berörs av naturreservatet.

Enligt 7 kap 7 § miljöbalken krävs synnerliga skäl för att upphäva förordanden meddelade enligt 7 kap 4-6 §§ miljöbalken. Eftersom föreskrifterna för naturreservatet Väderöarna innebär ett likvärdigt eller starkare skydd för naturvärdena än föreskrifterna i de äldre förordnandena, bedömer Länsstyrelsen att synnerliga skäl för upphävande föreligger.

Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- Bevara ett särpräglat och artrikt havsområde med tillhörande arkipelag av öar i väsentligen oförändrat skick.
- Långsiktigt skydda och bevara områdets naturligt förekommande marina ekosystem, biotoper och arter samtidigt som ett hållbart nyttjande kan ske av områdets biologiska resurser.
- Skydda och vårda områdets naturliga och kulturpräglade miljöer med tillhörande värdefulla växt- och djurliv samt kulturhistoriska spår och lämningar.
- Underlätta för besökare att uppleva och få kunskap om områdets natur- och kulturvärden samt hur dessa kan nyttjas på ett hållbart sätt.

- Främja forskning och utbildning kring bevarande och hållbart nyttjande av marina ekosystem.
- Bevara följande inom området förekommande naturtyper och/eller arter som ingår i EU:s nätverk av Natura 2000-områden, i gynnsamt tillstånd: Sublittoral sandbankar (1110), Laguner (1150), Rev (1170), Perenn vegetation på steniga stränder (1220), Vegetationsklädda havsklippor (1230), Tumlare (1351) samt Knubbsäl (1365).

Syftet tryggas genom att:

- Nyttillkommande verksamhet som tar mark eller vatten i anspråk och som innebär skador på havsbotten, mark, vegetation eller i den marina miljön och som förändrar landskapets orörda karaktär inte tillåts.
- Besöksnäringen bedrivs och utvecklas på ett sätt som är anpassat till naturreservatets höga natur- och kulturmiljövärden.
- Sjöfart bedrivs på ett sätt som inte påverkar naturreservatets vattenkvalitet negativt eller orsakar störningar på växt- och djurliv eller människors behov av stillhet och tystnad. Områden med fartbegränsning respektive bottenskydd innebärande ankringsförbud införs. Hänsynsområde för del av naturreservatet inrättas i annan ordning av Länsstyrelsen.
- Tidigare förbud mot jakt inom del av naturreservatet ska i allt väsentligt gälla även i fortsättningen.
- Friluftslivet kanaliseras för att undvika störningar på känsligt djurliv. Tidigare tillträdesförbud inom fågel- och sälskyddsområden ska, med vissa justeringar, gälla även i fortsättningen.

Därutöver har fisket stor betydelse för områdets naturvärden. Det är viktigt att Samförvaltning Norra Bohuslän fortsätter sitt arbete för att utveckla former för en lokal samförvaltning av yrkesfisket och styra utvecklingen mot ett fortsatt långsiktigt hållbart kustfiske som en del av det nordbohuslänska kulturarvet. Trålning efter räka bedrivs i enlighet med den så kallade Koster-Väderöfjordsöverenskommelsen, och bedöms vara förenligt med naturreservatets syfte.

Beslut om föreskrifter

Länsstyrelsen beslutar att följande föreskrifter ska gälla i naturreservatet. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

A. Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden (7 kap 5 § miljöbalken)

Det är förbjudet att:

1. Uppföra byggnad, vindkraftverk, vågkraftverk, mast eller annan anläggning samt anlägga brygga, kaj eller båthamn.
2. Anordna eller upplåta vattenområde för bojförtöjning.
3. Ovan eller under vatten dika, dämna, muddra, schakta, utfylla, tippa, spränga, fylla ut med massor eller på annat sätt skada havsbotten, mark eller block.

4. Avverka träd.
5. Anordna upplag.
6. Anlägga väg.
7. Jaga inom område markerat i karta 1 B.
8. Sprida kemiska eller biologiska bekämpningsmedel.

Det är vidare förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

9. Utföra tillbyggnad på befintlig byggnad, brygga eller kaj.
10. Anlägga vattenbruk.
11. Dra fram kablar och ledningar i mark, havsbotten, vatten eller luft.

Utan hinder av ovanstående förbud enligt A är det tillåtet att:

- Underhålla befintliga byggnader och anläggningar på Hamnerö och Väderöbod.
- Underhålla befintliga bryggor vid Strömsund.
- Underhålla befintliga fyrar, sjömärken och farledsmarkeringar.
- Underhålla befintliga master.
- Underhålla befintliga kablar och ledningar i vatten eller havsbotten.
- Sjöfartsverket anlägger nya fyrar, sjömärken eller farledsmarkeringar.
- Fler förtöjningsdubbar anordnas efter samråd med förvaltaren.
- Utföra arbeten som behövs för försvarsanknuten verksamhet. Markskaador ska dock undvikas och för arbeten som kan påverka naturvärdena eller värdena för friluftslivet på längre eller kortare sikt ska samråd ske med Länsstyrelsen senast sex veckor innan åtgärd.
- Förvaltaren låter uppföra stängsel och eventuellt vindskydd för betesdjur på Storö.
- Förvaltaren låter genomföra buskröjningar på några platser på Storö som tidigare har varit mer öppna men nu växt igen.
- Under tiden 1 september – 31 mars jaga mink och räva även inom området med jaktförbud.

B. Föreskrifter om skyldighet att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas.

1. I terrängen märka ut naturreservatets avgränsning på Storö.
2. Anlägga vandringsled på Storö.
3. Sätta upp informationstavlor samt skyltar för tillträdesförbud, fartbe- gränsning respektive ankringsförbud.
4. Röjning av buskar samt uppsättning av stängsel för betesdjur.
5. Genomföra undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

I den till detta beslut hörande skötselplanen (bilaga 3) framgår i detalj var anordningar ska utföras och åtgärder vidtas.

C. Ordningsföreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet (7 kap 30 §)

Det är förbjudet att:

1. Gräva upp växter.
2. Införa för området främmande arter eller populationer.
3. Under tiden 1 mars – 20 augusti på land medföra hund som inte är kopp-
lad.
4. Framföra motordrivet fordon på land.
5. Inom område markerade i karta bilaga 1 D:1 och 1 D:2 ankra samt an-
vända skrapa eller andra redskap eller metoder som kan skada bottarna.
6. Inom område markerat i karta bilaga 1 E framföra motordriven farkost i
högre hastighet än 5 knop under tiden 15 maj – 31 augusti.

Det är vidare förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

7. Samla in arter som av Artdatabanken rödlistas enligt IUCN:s kriterier.
8. Under tiden 1 april – 15 augusti landstiga på öar och skär samt vistas
eller passera närmare öar och skär än 100 meter inom de områden som
är markerade i karta bilaga 1 C. Områdena benämns fågel- och säl-
skyddsområden. Söder om Torsö samt söder och öster om Stora Plogjär-
net är dock området mindre än 100 m för att möjliggöra passage. Öster
om Måkholmen är området mindre än 100 m för att inte omfatta Hamne-
rö. Sydöstra delen av Väderöbod omfattas inte av området.

Föreskrifter enligt C ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs
för naturreservatets vård och skötsel.
- När Länsstyrelsen, eller den Länsstyrelsen utser, genomför naturinven-
teringar vilka även kan innebära insamling av arter i vetenskapligt syfte.
- När Länsstyrelsen, eller den Länsstyrelsen utser, genomför arkeologiska
undersökningar på land eller i vatten vilka även kan innebära insamling
av föremål i vetenskapligt syfte.
- Vid jakt får okopplad hund medföras.
- Tjänsteman i sjukvårds-, polis- eller räddningsärende får använda
okopplad hund och erforderliga fordon.
- Tillträdesförbud inom fågel- och sälskyddsområdena gäller inte mark-
ägare eller person som utför uppdrag åt denne inom ramen för pågående
markanvändning, statlig eller kommunal tjänsteman under tjänsteutöv-
ning samt licensierade yrkesfiskare under yrkesutövning. Jakträttsinne-
havare har rätt att bedriva jakt efter mink och räva för att förebygga ska-
dor i enlighet med bestämmelserna i jaktförordningen även när tillträ-
desförbud råder.
- När Försvarsmakten genomför militära övningar. Senast 6 veckor innan
övning ska dock samråd ske med Länsstyrelsen

Naturreservatets syften är bl.a. att underlätta för besökare att uppleva områ-
dets naturvärden respektive främja forskning och utbildning. Länsstyrelsen
är därför beredd att under vissa förutsättningar och med specificerade vill-

kor ge tillstånd enligt föreskrifterna C 7 och C 8 ovan. Exempel på verksamhet som kan komma ifråga för tillstånd är organiserade arrangemang för dykturism, pågående miljöövervakning i ideell regi genom Projekt Väderöarna respektive forsknings- och undervisningsverksamheten vid Lovén centrum för marina vetenskaper. Tillstånden ska i regel vara tidsbegränsade. I vissa särskilt känsliga fågel- och sällokaler eller bottenområden kan tillstånd dock inte påräknas.

Beskrivning av naturreservatet

Väderöarna ligger drygt 10 km väster om Fjällbacka och Hamburgsund i Tanums kommun. De skiljs från den inre skärgården av den ungefär halvmilbreda Väderöfjorden, som utgör den södra delen av den djupa Koster-rännan. Öarna är uppdelade i Norra respektive Södra Väderöarna och omfattar totalt ca 370 öar och skär. Större delen av det 18.330 ha stora naturreservatet är hav. Landarealen är endast 177 ha. Storö-Ramnö är den största ön i arkipelagen. Andra större öar är Torsö, Bot, Väderöbod, Hamnerö och Lyngö.

Naturreservatet gränsar i norr mot Kosterhavets nationalpark, i väst mot det inflyttade trålfiskeområdet för havskräfta (FIFS 2004:36) och i sydost mot landskapsbildskydd för Fjällbacka skärgård. I nordost sammanfaller gränsen helt med Natura 2000-området Koster-Väderöfjorden och i syd ungefär mot samma Natura 2000-område.

Väderöfjorden och Väderöarna är tillsammans med Kosterfjorden och Kosteröarna ett mycket stort, för Sverige unikt, område beträffande den marina miljön, berggrundens sammansättning samt landformerna som präglats av landisarnas slipning. Väderöarna är också ett populärt mål för fritidsbåtar vid tjanlig väderlek.

Geologi och oceanografi

Väderöarnas berggrund ingår i det västliga segment mellan Göteborg och Oslo som domineras av gnejs tillhörande Stora Le-Marstrandsformationen. Bergarterna utgörs av gnejser av sedimentärt ursprung med inslag av magmatiska bergarter från skilda tidsperioder. Öarnas förnämligt välblottade strandhällar möjliggör därför studier av ovanligt många bergarter och i vilken tidsordning de bildats, där särskilt variationen av yngre bergarter gör öar som Stora Fjädern, Mittskär, Väderöbod och Trolleskären unika.

För ca 20000 år sedan hade inlandsisen sin största utbredning och Väderöarna var då täckt av ca 1 km tjock is. När isen smält bort vidtog landhöjningen och för ca 4000 år sedan nådde Storöns topp havsytan. Sedan dess har alltså landet höjts ca 30 m. Vid vikingatiden gick det förmodligen fortfarande att segla mellan Ramnö och Storö. Spåren av inlandsisen och dess avsmältning är många. Isens rörelseriktning kan avläsas i de isräfflor som finns på de flesta öarna. Jättegrytor finns på ett 10-tal ställen. Så kallade P-former påträffas allmänt och särskilt vackra sådana finns på södra Ramnö, västra Storö och på Stora Hejen. Svallgrus är den vanligaste jordarten på

Väderöarna. På enstaka ställen är inslaget av snäckskal påtagligt, t.ex. på Storön mellan Västra hamnen (Rockan) och Näckhöljen. Kosterrännan - Väderöfjorden är uteroderad till mycket stort djup av inlandsisen. Havsbotten i rännan är dock inte helt renspolad utan mäktiga skikt av framför allt postglaciala leror m.m. finns avsatta i djupet. Havsbotten i naturreservatet utgörs till 58 procent av mjukbotten (lera, sand och grus) och 42 procent hårbotten (klipp- och stenbotten).

Oceanografi

Väderöarnas geografiska läge gör att undervattensmiljön påverkas av alla de tre större havsströmmarna i Skagerrak. Viktigast är givevis det salta djupvattnet från Nordatlanten som genom den norska rännan bildar norska kustströmmen. Vattenmassorna strömmar medsols in i Kosterrännan. Den andra strömmen är Jutska strömmen. Den tredje strömmen är Baltiska strömmen en ganska kraftig nordgående ytström längs svenska västkusten. På detta sätt skapas ett intressant strömfenomen genom Koster- och Väderöfjorden där det djupa vattnet flödar medsols och mot söder emedan ytvattnet har en motsatt rörelse. Starka strömmar skapar förutsättningar för speciell och rik marin flora och fauna på alla djupnivåer. Väderöarnas speciella geologin och havsströmmarnas regim utgör grunden för områdets unika diversitet.

Marinbiologiska värden

Väderöarnas naturreservat är, tillsammans med Kosterhavets nationalpark, ur biologisk synpunkt ett av Sveriges mest värdefulla havsområden. Området innehåller de flesta undervattensmiljöer som är typiska för denna del av västkusten, t.ex. hård- och mjukbottnar på olika djup, tångskogar, grunda lerbottnar och ålgräsängar. Dessutom finns här ovanliga eller unika miljöer såsom djupa hårbottnar, områden med stenkoraler, djupa mjukbottnar med mjukkoraller och exponerade grundområden. Här finns med andra ord en unik variation av miljöer, men också en flora och fauna som är mer artrik än i något annat svenskt havsområde. Sedan 1986 har den ideella föreningen Projekt Väderöarna genomfört studier och dokumentation av det marina livet här.

Det är bara i Koster- Väderöområdet (och i viss mån i Gullmarsfjorden) som man finner hårbottnar på större djup än 100 m så nära kusten. Djupa hårbottnar innehåller många sällsynta och spektakulära arter. I Väderöfjordens djupränna finns hårbottnar på djup ner mot 150 m med en konstant oceanisk salthalt (34-35 ‰) och temperatur (ca 5-6 °C). Här kan man finna ett stort antal arter som man närmast funnit på kontinentalsockelns sluttningar eller i de stora fjordarna i västra Norge. På de allra djupaste mer eller mindre lodräta bergväggarna med lite sedimentering dominerar ofta en mycket rik epifauna av olika svampdjur, även skorpbildande svampdjur. De kanske vackraste miljöerna finns under klippöverhäng, där det finns en specifik fauna bestående av arter som är mycket känsliga för sedimentering, t.ex. anemonerna *Urticina eques* och "Gullmaranemon" *Protantea simplex* (rödlistad). I området tillsammans med Kosterhavet finns ca 60 för Sverige unika arter av svampdjur, samtliga associerade till hårbottnar eller ögonkorall-

rev. I naturreservatet finns ett levande bestånd av ögonkorall (*Lophelia pertusa*) alldeles öster om Storön på 80-100 meters djup. Tillsammans med den sedan tidigare kända lokalen i Säcken (nordöstra delen av Kosterhavets nationalpark) är denna nyfunna lokal Sveriges enda fyndplatser med fortfarande levande kallvattenkorallrev.

De djupa mjukbottarna är sedimentbottnar av lera, sand och grus. Dessa miljöer finns på många platser och är den botten typ som täcker den största delen av naturreservatet. Här finns många arter som i Sverige annars bara påträffas på stora djup i yttre Skagerrak. På lerbottnar är havsborstmasken *Melinna cristata* och sjöborren *Brissopsis lyrifera* karaktärsarter. På mer grovkornigt bottensubstrat hittar man sjöpennor såsom den mindre piprensaren *Virgularia mirabilis* och grupper med den något vanligare *Pennatula phosphorea*. Även den rödlistade större piprensaren *Funiculina quadrangularis* finns här.

De grundare hårbottarna i naturreservatet hyser, tillsammans med Kosterhavets nationalpark, Sveriges mest oceana makroalgflora. Minst 248 arter av makroalger är funna här. Särskilt utmärkande är stortare (*Laminaria hyperborea*) som i Väderöarnas vågexponerade skärgård bildar magnifika "tare-skogar" som hör till de största i landet. Även naturreservatets grunda mjukbottnar har höga naturvärden. Här finns många arter av fisk, kräftdjur, musslor och havsborstmaskar. Grunda mjukbottnar är generellt viktiga som lek- och uppväxtområde för fisk på grund av att dessa områden innehåller rikligt med föda för fisken. Inte minst gäller detta de "ängar" av ålgräs (*Zostera marina*) som finns på två platser (den ena ligger dock till större delen utanför naturreservatet).

Fiskfaunan i Väderöområdet är eller har varit en av de artrikaste i landet. Minst 19 rödlistade fiskarter har påträffats i området genom åren. Kunskapen om antalet fiskarter och om storleken på bestånden i området idag är dock bristfällig. Tidigare fanns rika bestånd av vitfisk (torsk, långa, kolja), plattfisk (rödtunga, rödspätta, äkta tunga, bergsskädda) och andra arter som stenbit, marulk och havskatt i området. Idag finns makrill under vår och höst och även sill och havsöring fiskas i området men i begränsad omfattning. Området har en rik skaldjursfauna med ett kustnära bestånd av nordhavsräka och rikligt med havskräfta, krabtaska och hummer.

Den fria vattenmassan är också en livsmiljö för många växt- och djurarter. Djupvattnet i Koster- Väderöfjorden innehåller många för svenska kusten ovanliga arter genom att det håller hög salthalt och låg temperatur året runt. Planktonfaunan är rik, vilket i stora drag förklaras genom havsströmmarnas riktning och innehåll.

Säl och andra marina däggdjur

Knubbsälarna har vid Väderöarna ett starkt fäste. I augusti år 2010 uppskattades antalet individer vid Väderöarna till ca 1400. Under det senaste decenniet har beståndet utgjort omkring 12 procent av det totala beståndet på

västkusten. Knubbsälén har idag (2010/11) en livskraftig population i Kattegatt och Skagerack och utvecklingen vid Väderöarna har varit ganska lik den i hela Kattegatt och Skagerrak.

Knubbsälarna är under sommaren ganska jämnt spridda över arkipelagen frånsett skären vid Storö-Ramnö och Hamnerö-Lyngö. Sälskyddsområdena i Norra Väderöarna tillhör de viktigaste områdena både för kutar och äldre sälar, liksom flertalet av fågelskyddsområdena i Södra Väderöarna. Knubbsälén finns med i EU:s art- och habitatdirektiv.

Några få gråsälur förekommer året om på Väderöarna. Vid några tillfällen har närmare 10 individer noterats en och samma dag. Närmaste reproducerande bestånd finns i Skåne (Måkläppen) och Vestlandet i Norge.

Flera andra arter av marina däggdjur kan också påträffas i Väderöområdet mer eller mindre regelbundet. Tumlare observeras regelbundet i området medan andra valar som delfiner, späckhuggare, grindval, och vikval utgör mer enstaka men medialt uppmärksammade besökare.

Fåglar

Omkring tjugo kustfågelarter häckar årligen och ytterligare omkring fem arter häckar till och från inom området. Tobisgrissla, kustlabbe, skärpiplärka och silltrut har tätare bestånd på Väderöarna än genomsnittet på västkusten. Flera arter på Väderöarna har dessutom haft en mer positiv utveckling än bestånden på västkusten som helhet. Det gäller inte minst tobisgrisslan. Minst en fjärdedel av länets bestånd av tobisgrissla återfinns vid Väderöarna. Fisktärna och silvertärna är upptagna i EU:s fågeldirektiv och båda arterna häckar vid Väderöarna. Ingen av de regelbundet häckande arterna har försvunnit under de senaste 40–50 åren. Några arter har däremot tillkommit, senast under 2010 då toppskarv häckade för första gången vid Väderöarna. Fram till 1951 fanns en liten koloni med lunnefågel.

Väderöarna är ett av Sveriges viktigaste områden för rastande och övervintande toppskarvar och skärnäppor. Toppskarvarna kommer från norska kolonier, medan de flesta skärnäpporna troligen tagit sig hit ända från nordöstra Kanada, Grönland och Spetsbergen. Toppskarven är vid Väderöarna betydligt vanligare än storskarven, t.ex. räknades 675 toppskarvar men bara 15 storskarvar vid en inventering i november 2008

Floran på land

För att ligga så långt ut i havet hyser öarna en rik kärlväxtflora. Inte mindre än 341 arter har noterats vid inventeringar utförda av Bohusläns Flora under främst år 2002. Typiska havsstrandsväxter är strandtrift, skörbjuggsört, snärjmåra, kustbaldersbrå, krusskräppa, spjutmålla, strandglim och kråkvicker. Arter som styvmorsviol, gul fetknopp, kärleksört och besksöta växer i skrevor i klipporna och andmat i fågelgödslade hållkar, där också bredkaveldun ofta förekommer. På Storön kan man i krattskogen ("Grottan") finna både svalört, blåsippan och gullviva. Bland mer ovanliga arter märks blank-

starr, rosendunört, ormtunga och strandbeta. De verkliga rariteterna representeras av prickstarr (*Carex punctata*). Arten är rödlistad och på Väderöarna finns den på fem ställen på Ramnö. En annan rar växt är hedfryle (*Luzula congesta*). Den finns på Storön och ytterligare en ö i Bohuslän. Hedfryle tillhör den oceaniska flora som är bäst utvecklad på norska Vestlandet.

Öarna hyser den vanliga och typiska bohuslänska lavzoneringen med saltlav, tånglav, strandangelav, rosettorangelav och klipporangelav längst ner mot vattnet. Längre upp växer brun franslav och kusttypen av franslav. På de av saltvatten mindre påverkade klipphällarna påträffas rikligt av bladlarvar, bl a den västliga kustkaklaven. De två brosklavarna strandbrosklav och fågeltoppsbrosklav förekommer lokalt rikligt. Sällsynta arter som påträffats i modernare tid är bl.a. silverlav *Parmelina tiliacea* men framför allt västlig silverlav *Parmelina pastillifera* (rödlistad), som noterats på 2000-talet. I övrigt är lavfloran på Väderöarna knapphändigt dokumenterad under senare år.

Kulturmiljö

Människans närvaro på Väderöarna har varit lång och tidvis dramatisk vilket flera skeppsvrak i kringliggande havsområde vittnar om. Området betecknas som ett "förlisningsområde" i den utredning som 2005 togs fram gemensamt av Riksantikvarieämbetet, Statens maritima museer och Naturvårdsverket i vilken 25 särskilt intressanta marina områden av olika karaktär i Sverige pekas ut. Lämningarna på havsbotten, främst i form av sjunkna fartyg från olika tidsepoker, är intimt förknippade med öarnas historia och den kulturmiljö som finns på land i form av fyrornas, lotsutkik, lots- och fyrvaktaröställen m.m. Öarna, framför allt vid Strömsund på Storö, fungerade som uthamn för Nordeuropeisk sjöfart redan på 1500-talet. Hamnplatsens betydelse avspeglas troligen också i den bebyggelselämning innanför Strömsund som kallas Kyrkan. Spår som vittnar om betydelsen för sjöfarten är inristningar i berget i form av namn, årtal och bomärken. I höjdlägen med vid utsikt över horisonten har kompassrosor ristats in i berget. Teorin är att dessa var till hjälp för de tidiga lotsar som verkade på Väderöarna. I mitten av 1700-talet bildades den första lotsorganisationen i statlig regi med verksamhet på Väderöarna ända fram till mitten av 1960-talet. Nuvarande bebyggelse på Storö utgörs av det gamla lotssamhället. Som mest levde ett 30-tal personer året runt på Väderöarna. Lotsutkiken, som är något av ett kännemärke för Väderöarna, uppfördes 1899 och tornet byggdes 1931. Den sköts numera av Föreningen Väderöarnas Lotsutkik. På Storö finns ett större område med tomtningar. Det är resterna från tillfälliga boplatser vid säsongsfiske. I Fjällbackaskärgården finns uppgifter så sent som från 1920-talet då fiskelag övernattade i stenkretsar med ett segel som tillfälligt tak

Den första fyren på Väderöbod var av Heidenstammodell och byggdes 1867. Den fyren togs ur bruk vid årsskiftet 1964 - 65, då den nu befintliga uppfördes. I samband med detta flyttade också fyrapersonalen från de två bostadshus som finns där. Statens Fastighetsverk äger husen, men förening-

en Väderöbod har sedan 1979 rustat och skött om dem. År 2010 tog man över fyren av Sjöfartsverket.

Utöver lotssamhället på Storö och fyrvaktarbostället på Väderöbod finns i arkipelagen bebyggelse endast i form av två små stugor på Hamnerö. Dessa byggdes i mitten av 1800-talet och användes för övernattnings i samband med hummerfisket. Stugorna räddades 1962 av Kville hembygds- och fornminnesförening som höll dem i stånd fram till 1992, då delägarna i Södra Väderöarna återtog ansvaret genom Projekt Hamnerö. Stugorna är i gott skick och är öppna för envar.

Friluftsliv och turism

Väderöarna är ett representativt exempel på Bohusländska ytterskärgårdar av stort intresse för friluftslivet. Öarna är ett populärt utflyktsmål för fritidsbåtar. Det gäller speciellt Storö-Ramnö som också hyser en liten gästhamn. Här finns toaletter och möjlighet att lämna sopor. Med tanke på det utsatta läget är antalet lämpliga naturhamnar begränsat, men Strömsund på västsidan av Storö har ett någorlunda skyddat läge och är ofta "fullbelagt" med fritidsbåtar under vackra somrardagar. Under sådana väderleksbetingelser kan uppemot 400 båtar lägga till vid Storö-Ramnö. Även för kajakpaddlare är Väderöarkipelagen av stort intresse, även om fågel- och sälskyddsområdena till viss del begränsar möjligheterna för den typen av friluftsliv.

Från Fjällbacka utgår under sommartid dagliga badturer för dem som inte har egen båt. Sälisafaris förekommer också. Det finns en handfull lokala entreprenörer som genomför arrangemang för sportdykare i vattnen kring Väderöarna. Tack vare den mångformiga undervattensnaturen och sitt avskilda läge från kustnära skärgård utgör dykförhållandena vid öarna Sveriges bästa. Därför besöks Väderöarna årligen även av många ideella dykklubbar. År 1999 startade ett vandrarhem på Storön som idag är pensionat och öppet året runt.

Fiske

Väderöfjorden är ett synnerligen viktigt område för yrkesfiske efter räka och havskräfta.

En mer utförlig beskrivning av området lämnas i skötselplanen.

Planeringsbakgrund

Riksintressen m.m.

Större delen av naturreservatet är av riksintresse för naturvård (NRO 14005, Koster-Väderöarna), friluftsliv (FO1, Norra Bohusläns kust) respektive yrkesfiske (Väderöarna-Persgrunden, fångstområde för havskräfta och räka). Hela naturreservatet omfattas av särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten enligt 4 kap §§ 1-3 miljöbalken.

Internationell betydelse

Större delen av naturreservatet ingår i det europeiska nätverket Natura 2000 (SE0520170 Kosterfjorden-Väderöfjorden). Samma del av naturreservatet är även utpekad som "marine protected area" (MPA) i Konventionen för skydd av den marina miljön i Nordostatlanten (OSPAR).

Översiktsplan

I Tanums kommun översiktsplan, antagen 2002, är kommunens hela havs-område utpekad som Vattenområde av särskilt intresse för naturvård och fiske (Rw). Rekommendationen i översiktsplanen är att åtgärder som kan försämra vattenkvaliteten eller på annat sätt skada naturvärdena eller yrkesfiskets intressen inte ska tillåtas. Öster om Väderöarna är en allmän farled utpekad (Rwt) för vilken rekommendationen är att anläggningar eller åtgärder som kan försvåra sjöfarten inte ska tillåtas.

Tidigare områdesskydd

De flesta öar och skär är sedan tidigare fågelskyddsområden eller fågel- och sälskyddsområden med tillträdesförbud under hela eller del av året. Det är endast öarna i öster som inte omfattats av tillträdesförbudet. I den nordliga delen av arkipelagen råder sedan tidigare även jaktförbud. En mindre del av naturreservatet har tidigare ingått i naturvårdsområde till skydd av stränder och vatten längs Tanumskusten från Pinnö/Krossholmen/Stora Mansholmen i norr till Dannholmen/Lökholmen/Porsholmen i söder (Tanumskusten V).

Ärendets handläggning

I samband med bildandet av Kosterhavets nationalpark väcktes frågan om ett naturreservat vid Väderöarna, inte minst med tanke på behovet att kanalisera det båtburna friluftslivet. Det var sedan länge även känt att havet kring Väderöarna, i likhet med Kosterhavet, hyser höga marina naturvärden. Planerna på naturreservatet diskuterades inledningsvis med Tanums kommun som då ställde sig positiv till att Länsstyrelsen inledde arbetet med att bilda naturreservatet (KS 2009-01-28). Utredningsarbetet har därefter varit föremål för dialog med kommunen vid ytterligare tillfällen. För övriga intressenter bildade Länsstyrelsen en e-postgrupp för underhandsinformation och dialog i form av nyhetsbrev som beskrev de olika skeendena i utredningsarbetet. Hösten 2010 hölls ett dialogmöte på där ett 30-tal representanter för olika intressen, främst yrkesfisket, deltog.

Naturvårdsverket beviljade åren 2009 och 2010 ekonomiska bidrag dels för Länsstyrelsens utredningsarbete med naturreservatet, dels för marinbiologiska inventeringar. Dessa inventeringar utfördes av Göteborgs universitet, Institutionen för Marin Ekologi, Tjärnö. Inventeringarna bekräftade och förstärkte bilden av de mycket höga marina naturvärdena vid Väderöarna. De marinbiologiska inventeringarna kompletterades med en dokumentation över fågel- och sälfaunan, vilken också utfördes av Göteborgs universitet. Denna dokumentation bekräftar Väderöarnas stora betydelse för fågel- och sälfaunan vid Bohusläns kust.

Statens Fastighetsverk, Teliasonera Mobile Networks AB, Sjöfartsverket, Fortum Distribution AB, Fjällbacka Fyren AB, Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska Institut samt delägarna i fastigheten Södra Väderöarna 2:1 har, som berörda mark- och sakägare, förelagts enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att yttra sig över förslag till beslut med föreskrifter och skötselplan. Föreläggandet har skett genom kungörel-sedelgivning.

Tanums kommun, Fiskeriverket, Naturvårdsverket och Sveriges Geologiska Undersökning har fått förslaget för samråd enligt 25, 25a och 26 §§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. .

Följande har fått förslaget för kännedom och eventuellt yttrande: Artdatabanken, Bohusläns Museum, Bohusläns ornitologiska förening, Bröderna Klemmings Dykhjälp, Dyk-Leif AB, Energimyndigheten, Fjällbacka samhällsförening, Friluftsförbundet, Föreningen Bohusläns Flora, Föreningen Väderöarnas Lotsutkik, Föreningen Väderöbod, Grebbestad Dyk & Äventyr, Grebbestads samhällsförening, Greenpeace, Göteborgs Brandkärs Dykarklubb, Göteborgs Kanotförening, Göteborgs Universitet, Hamburgsunds samhällsförening, Kajakcenter i Grebbestad, Kosterhavsdelegationen, Kustbevakningen Region Väst, Kämpersvik samhällsförening, m/s Donalda, Marinbasen Stab M10 Miljö, Naturskyddsföreningen i Bohuslän, Naturskyddsföreningen i Tanum, Näsets Paddlarklubb, Polismyndigheten i Västra Götalands län, Projekt Hamnerö, Projekt Väderöarna, Riksantikvarieämbetet, Samförvaltning Norra Bohuslän, Sjöfartsverket (Västkustens sjötrafikområde samt Ufs/Baltico), Sjöpolisen, Sportfiskarna, Svenska Båtunionen, Svenska Jägarförbundet, Svenska Jägarförbundet Kville jaktvårdsrets, Svenska kanotförbundet, Svenska Kraftnät, Svenska Kryssarklubben, Sveriges Fiskares Riksförbund, Sveriges Fiskares Riksförbund avd 26 Norra Bohuslän, Telia Mobitel AB, Transportstyrelsen, West Point Divers AB, Väderöarnas Båtsällskap, Väderöarnas Intresseförening, Världsnaturfonden WWF, Västkustens Båtförbund, Västkuststiftelsen, Västsvenska Turistrådet samt personer i övrigt som medverkade på dialogmöte vid Tanum Strand 2010-11-26.

Synpunkter på förslaget har inkommit från ett 30-tal remissinstanser. Det flesta tillstyrker naturreservatet eller har inget att erinra. Ingen motsätter sig att naturreservatet bildas. Inkomna synpunkter, samt vilka åtgärder Länsstyrelsen vidtagit med anledning av dessa, sammanfattas i bilaga 5. Därutöver har en mindre justering av fågel- och sälskyddsområdet på Väderöbod gjorts.

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Väderöfjorden och Väderöarna är tillsammans med Kosterfjorden och Kosteröarna ett mycket stort, för Sverige unikt, område beträffande den marina miljön. Havet kring Väderöarna tillhör ett av de allra artrikaste och mest mångformiga marina områdena i Sverige. Här finns flera marina djur- och

växtarter och naturtyper som är unika för Sverige. Det är också av betydelse för det rörliga friluftslivet samt hållbart fiske efter hummer, räka och havskräfta. Området är än idag förhållandevis oexploaterat.

Miljömål och OSPAR

Bildandet av naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå det av riksdagen antagna miljömålet Hav i balans samt levande kust och skärgård samt skydd av ett "marine protected area"-område (MPA) som Sverige rapporterat till Konventionen för skydd av den marina miljön i Nordostatlanten (OSPAR).

Intresseprövning

Det övergripande syftet med naturreservatet är att det ska vara ett bidrag till en hållbar utveckling av Sveriges havsområden. För att det ska vara möjligt måste struktur och funktion i Väderöarnas ekosystem i allt väsentligt bibehållas. Anspråken på att använda haven för olika verksamheter har ökat och kommer sannolikt att öka ännu mer i framtiden, exempelvis för vindkraft, vågkraft, vattenbruk och möjligen även koldioxidlagring. Med ökande anspråk följer också fler och tydligare konflikter mellan konkurrerande intressen. Vid en avvägning mellan olika nuvarande och tänkbara framtida intressen, anser Länsstyrelsen att Väderöarnas ekosystemtjänster i form av en för Sverige unik marin biodiversitet, Sveriges viktigaste område för hållbart fiske efter räka och havskräfta samt ett av länets viktigaste rekreationsområden, bör ha företräde framför andra intressen. Länsstyrelsen bedömer att områdets värden och prioriterade ekosystemtjänster bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa eller förebygga skador på havsbotten, mark, växt- och djurliv samt landskapsbild. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Hushållningsbestämmelser

Naturreservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och med den för området gällande översiktsplanen.

Upplýsningar

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen medge dispens från föreskrifterna för naturreservatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreservatet. Om det finns synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva beslutet om naturreservatet (7 kap 7 § miljöbalken).

Annan lagstiftning gäller som vanligt

Vid sidan av föreskrifterna för naturreservatet gäller annan lagstiftning som vanligt. Lagar och föreskrifter som bedöms vara av särskild betydelse för att syftet med naturreservatet ska uppnås är t.ex. följande:

- För att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-området krävs tillstånd. Undantag är verksamheter eller åtgärder som direkt hänger samman med, eller är nödvändig för, skötseln och förvaltningen av det särskilda bevarandeområdet. Länsstyrelsen får lämna tillstånd endast om vissa villkor är uppfyllda. (7 kap 28a, 28b och 29 §§ miljöbalken).
- Regler om fiske enligt fiskerilagstiftningen.
- Regler om sjöfart enligt sjöfartslagstiftningen.
- Regler om körning i terräng enligt terrängkörningslagen och terrängkörningsförfordningen.
- Regler om fridlysning av växter och djur enligt miljöbalken och artskyddsförfordningen.
- Eldning får inte ske på berg och stentäckt mark enligt förordnande om strandskydd i Tanums kommun, Länsstyrelsens beslut 1999-06-18.

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

- Förvaltare är Länsstyrelsen i Västra Götalands län.
- Naturreservatets gräns på Storö märks ut i terrängen genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket.
- Förvaltningen bedrivs enligt den skötselplan som fastställts av Länsstyrelsen. Skötselplanen ska ligga till grund för naturreservatets skötsel och ska vid behov revideras.

Ersättningstalan

Länsstyrelsen bedömer att föreskrifterna för naturreservatet inte innebär någon inskränkning i pågående markanvändning. Fråga om ersättning till sakägare har därför inte behandlats under arbetet med att bilda naturreservatet. Sakägare som ändå vill göra anspråk på ersättning eller inlösen bör därför snarast kontakta Länsstyrelsen. Om överenskommelse om ersättning inte kan träffas, måste sakägare som vill göra anspråk på ersättning eller inlösen väcka talan i Miljödomstolen som får avgöra ersättningsfrågan. Sådan talan måste enligt 31 kap 13 § miljöbalken lämnas in till Mark- och miljödomstolen inom ett år efter att detta beslut vunnit laga kraft, i annat fall förlorar sakägaren rätten till ersättning.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling och i Bohusläningen, Göteborgs-Posten samt Strömstads Tidning.

Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i Länsstyrelsens föfattningssamling och gäller omedelbart även om de överklagas.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bifogat formulär O4:1.

I detta ärende har länsöverdirektör Göran Bengtsson beslutat. Naturvårdshandläggare Tord Wennerblom har varit föredragande. I handläggningen har också deltagit naturvårdsdirektör Sven Swedberg, antikvarie Henrik Zedig, bitr länsarkitekt Helena Carling, fil dr Christer Larsson och länsjurist Jonas Ledelius.

Göran Bengtsson

Tord Wennerblom